

ÇOCUKLAR RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARINDAKİ RESİMLERİ NASIL YORUMLUYOR? BEHİÇ AK'IN “UYURGEZER FİL” KİTABI İLE YAPILAN GÖRSEL OKUMA ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA*

Kevsler KOÇ**

Sibel YILDIZ***

Rana COŞKUN****

ÖZET

Bu araştırma, resimli bir çocuk kitabındaki resimler ve çocukların bu resimlere yaptığı yorumlar üzerine kurulmuştur. Amaç, çocukların resimli kitaplardaki resimleri nasıl anlamlandırdıklarına ilişkin ipuçları toplamaktır. Bu bağlamda ilkököl 1. sınıf öğrencilerinin Behiç Ak tarafından yazılan ve çizilen Uyurgezer Fil isimli resimli çocuk kitabının sayfaları hakkında yaptıkları yorumların düzeyleri araştırılmıştır. Farklı okullarda yapılan pilot çalışmanın ardından, araştırma kapsamında seçilen iki devlet ilkökölünde eğitim gören toplam 39 birinci sınıf öğrencisi ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Okullar şehrin az gelişmiş bölgelerinde bulunmaktadır. Görüşmelerde öğrenciler kitabın resimlerini incelemiş ve kitaptan seçilen dört sayfa ile ilgili gördüklerini anlatmış, yorumlarda bulunmuşlardır. Yapılan birebir görüşmeler not alınmıştır. Ardından içerik analizi ile yapılan yorumların düzeyleri belirlenmiştir. Yorum düzeyleri, (1) tanımlama, (2) yüzeysel yorumlama, (3) hayali yorumlama ve (4) kritik anlayış olarak belirlenmiştir. Analizler öğrencilerin kurdukları her bir cümlenin hangi yorum düzeyine girdiğini belirlemek amacıyla yapılmıştır. 39 katılımcı kitap hakkında toplam 465 cümle kurmuşlardır.

Yorum düzeyleri arasında en fazla tanımlama düzeyinde cümleler kurulmuştur, bu düzeydeki cümlelerin toplamı diğer üç düzeyde yapılan yorumların toplamından fazladır. Kritik anlayış içeren cümleler çok sınırlıdır. Bunun yanı sıra her beş cümleden birisi hayali yorumlama düzeyinde iken yüzeysel yorumlama düzeyindeki cümlelerin sayısı bundan biraz daha azdır. Çocukların bu çalışma çerçevesinde “Uyurgezer Fil” kitabına yaptıkları yorumlar genel olarak kısa cümlelerden oluşmuş ve yalnızca o an odaklanılan sayfa ile sınırlı kalmıştır. Yapılan yorumlar kitabın bütünü ile ilişkilendirilmemiş, hatta

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi, El-mek: koc.kevsler@gmail.com

*** Gaziantep Üniversitesi İlköğretim Bölümünde Yüksek Lisans Öğrencisi

**** Gaziantep Üniversitesi İlköğretim Bölümünde Yüksek Lisans Öğrencisi.

yorumu istenen son iki sayfa çifti birbirlerini takip ettiği hâlde sonraki sayfa üzerine konuşulurken, bir önceki sayfadan söz edilmemiştir. Öğrenciler konuşmaya istekli görüldükleri hâlde sayfalar üzerine ortalama üç-dört cümleden oluşan yorumlar yapmışlardır. Araştırmacılar, çocukları sayfaları daha uzun süre incelemeleri ve daha çok yorumda bulunmaları için teşvik ettiği hâlde daha uzun konuşmamış, söyleyeceklerinin bu kadar olduğunu ifade etmişlerdir.

Bulgular incelendiğinde katılan öğrencilerin dört farklı düzeyde yorumda buldukları gözlenmiştir. Bunlar arasında en fazla *tanımlama* düzeyinde cümleler kurulmuştur, bu düzeydeki cümlelerin toplamı diğer üç düzeyde yapılan yorumların toplamından fazladır. Oysa *kritik anlayış* içeren cümleler çok sınırlıdır ve sadece iki çocuk tarafından paylaşılmıştır. Bunun yanı sıra her beş cümleden birisi *hayali yorumlama* düzeyinde iken *yüzeysel yorumlama* düzeyindeki cümlelerin sayısı bundan biraz daha azdır. Bu verilerden hareketle resimlere bakan çocukların öncelikle resmedilen figürleri tek tek tanımlamaya odaklandıkları söylenebilir. Bir grup çocuk, baktıkları resimlerden hareketle hayal dünyalarını harekete geçirip öyküler kurgularken, diğer bir grup çocuk ise yalnızca algıladıkları resimleri yüzeysel olarak yorumlamıştır. Kritik anlayış ise beklenen düzeyin çok altındadır.

Katılımcıların önemli bir kısmı (%82) okul öncesi eğitimi almış olmalarına rağmen, resimler hakkındaki yorumlamalarının çoğunun *tanımlama* düzeyinde kalmış olması anlamlıdır. Bu yaş grubundaki çocuklar rahatlıkla kritik düzeyde yorumlarda bulunma becerisine sahip oldukları hâlde (Davies, 1999) kritik anlayış içeren yorumlar ancak %1,7 oranında gözlenmiştir. Araştırmanın yapıldığı günlerde dönem sonunun yaklaşmakta olduğu ve çocukların birçoğunun okuyup yazmayı hâlihazırda bildikleri göz önünde bulundurulduğunda bilişsel olarak kritik anlayış içeren yorum yapma becerisine sahip olmaları beklenebilir. Ancak bu becerileri sergileyebilmeleri için belli bir eğitimden geçmiş olmaları gerekir. Oysa bu tür daha üst düzeyde becerilerin sergilenmemiş olması, çocukların kitaplardaki resimlerde gördüklerinin ötesine geçerek daha fazla akıl yürütme gerektiren becerilerle ilgili deneyimlerinin sınırlı olduğu ihtimalini gündeme getirir. Eğer eğitimleri sırasında kitaplarla ilgili katıldıkları etkinlikler, onları kitaplardaki resimleri analiz etmeye ve ilk bakışta gördüklerinin ötesine geçip daha derinlikli yorumlar yapmaya teşvik etseydi daha farklı bulgulara ulaşılabilirdi, denebilir.

Öğrencilerin, dil becerileri açısından çoğunlukla kısa ve basit cümleler kullandığı görülmüştür. Literatür incelendiğinde benzer yaş grubundaki çocukların çok daha üst düzey performanslar sergiledikleri bulunmuştur (Bromley, 2003). Öğrencilerin görünenin ötesinde çeşitli ihtimaller üzerine konuşabildikleri, gördükleri bazı ayrıntılardan yola çıkarak değişik yorumlarda bulunabildikleri ve üst düzey muhakeme becerilerini ortaya koyabildikleri ortaya konmuştur (Bromley, 2003). Örneğin, Bromley'in çalışmasında 6 yaşındaki bir çocuk, Kitamura'nın *Lilly Yürüyüşe Çıkıyor* (1997) kitabında bir sayfayı incelerken suyun içinde duran bir figürü önce dinozora benzeter. Ardından şöyle bir yorumda bulunur: "Fakat suyun içindeki nasıl bir dinozor olabilir ki? Çünkü dinozorlar hayattayken insanlar yoktu. Ama bir çift insan varmış ama dinazorlar eti için onu öldürmüşler (s. 148)."

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/4 Winter 2015

Verilerin incelenmesi sırasında dikkat çekici olan durumlardan bir diğeri de, öğrencilerin sayfalarındaki nesnelere ve durumları yorumlarken bütün bu durumlara birbirinden bağımsız anlamlar vermeleridir. Örneğin, ikinci sayfa çiftini yorumlayan Emre, “Kar yağmış. Kediler karın üstünde yatıyorlar. Süsler var. Helikopterle süsler atıyorlar” şeklinde bir açıklamada bulunmuştur. Bu ifadelerde dikkat çekici olan çocuğun karın yağması ve helikopterden süsler atılması arasında bir bağlantı kurup sayfa çiftindeki kompozisyona bütüncül bir açıklama getirmeyiştir. Oysa farklı ülkelerde yapılan araştırmalarda bu yaşlardaki çocukların sayfalarındaki kompozisyonları bütüncül olarak yorumladıkları, bir sayfa çiftinde olan bir olayı önceki sayfalarda resmedilen kompozisyonlarla ilişkilendirdikleri görülmüştür. Hatta bazı öğrencilerin, okudukları kitabın yazarının farklı kitapları arasında ilişkiler kurdukları (intertextuality) da görülmüştür (Arizpe ve Styles, 2003; Pantaleo, 2008). Bu durumda, bu çalışmaya katılan çocukların çoğunun, sayfalarla ilgili yorumlarda bulunurken aşağıda yer alan olguları göz ardı ettikleri söylenebilir:

- a) Resimli bir öykü kitabı bütüncül bir öykü anlatır,
- b) Kitap içerisindeki her bir sayfa çifti önündeki ve arkasındaki sayfa çiftleriyle ilişkilidir.
- c) Her bir sayfa çifti öykünün tamamına katkıda bulunan, kendi içinde bütüncül bir anlamı olan kompozisyonlardan oluşur.

Bu bulgudan hareketle, çalışmaya katılan çocukların sayfalar üzerine yorumda bulunurken resimleri bir öykü anlatan resimler dizisi olarak değil, bağımsız olarak değerlendirdikleri söylenebilir. Bu durum, çocukların resimler arasında bağlantı kurmakta güçlük çekmeleri ile açıklanabilir. Araştırmacıların görüşmeler sırasındaki gözlemleri de, çocukların bu tür bir çalışmaya aşına olmadıkları, belki ilk defa karşılaştıkları için resimlerle ilgili yorumda bulunurken zorlandıkları yönündedir. Ayrıca yeterince kitap okumamaları veya kitaplarla bağımsız çalışma yapmamaları da etkili olabilir.

Araştırma bulgularında bir diğer dikkat çekici nokta da, örnekleme yer alan çocukların hiçbirinin kitaptaki resimlerin sanatsal yönüyle ilgili yorumda bulunmamış olmalarıdır. Literatür incelendiğinde ise, çocukların resimli kitaplar hakkında yaptıkları yorumları inceleyen araştırmalarda hemen her düzeydeki öğrencilerin kitabı resimleyen sanatçının tekniği ve üslubu ile ilgili yorumlarda buldukları gözlenmiştir (Kiefer, 1993, 1995; Arizpe ve Styles, 2003). Bu araştırmaya katılan çocukların yorumları incelendiğinde böyle bir yoruma hiç rastlanmamıştır. Örneğin, Kiefer’in Amerika Birleşik Devletlerinde yaptığı araştırmada (1993) bir çocuk, incelediği resimli çocuk kitabının çizeri hakkında, “Daha koyu renkleri kullanmayı seviyor” şeklinde bir yorumda bulunmuştur. Yine aynı çalışmaya katılan birinci sınıf öğrencilerinden biri de, okuduğu kitabın sanatçısının bir başka sanatçının resmini alıp kullandığını iddia ederken, “Bakın fırça darbeleri tıpkı o resimdeki gibi” yorumunu yapmıştır. Kiefer’in (1993) verdiği diğer bir örnekte ise, başka bir çocuk (6 yaşında), “Sanırım sanatçı şuradaki küçük karalamaları yapmak için karakalem ile küçük çizgiler çizmiş” şeklinde çizerin tekniğini incelemiştir. Dolayısıyla Kiefer’in çalıştığı çocuklar çizerlerin resimlerde kullandığı değişik tekniklere özellikle dikkat etmektedirler. Oysa Türkiye’de yaptığımız bu

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/4 Winter 2015

araştırmaya katılan öğrencilerin hiçbiri, okudukları kitabın sanatçısı olan Behiç Ak'ın çizim tekniği, tercih ettiği renkler veya sayfa kompozisyonu ile ilgili herhangi bir yorumda bulunmamıştır. Çocukların bu tür tekniklere dikkat etmeleri onların sanatsal farkındalıklarının daha yüksek olduğunu ortaya koyar. Sanatsal farkındalığı yüksek olan bireyler, çevrelerine daha duyarlı bir çerçeveden bakarlar, kendilerini ifade etmek için de daha zengin bir sanat diline sahiptirler. Aksi durumda çocukların bu zenginlikten mahrum oldukları söylenebilir. Bu araştırmada resimlerin teknik ve estetik boyutuna ilişkin bir yoruma hiç rastlanmaması, çocukların eğitimleri sırasında öğretmenlerin çocukların dikkatini bu tür ayrıntılara yönlendirmemiş olmaları ihtimali ile açıklanabilir. Bu durumla ilgili olarak, bu çocukların devam etmiş oldukları okul öncesi eğitim kurumlarında ve ilkokullarda kitaplarla ilgili ne tür deneyimler yaşadıkları ve ne tür etkinlikler yaptıkları incelenip araştırılmalıdır.

Sonuç olarak bu araştırma bulgularından hareketle araştırmaya katılan çocukların kendilerine sunulan resimleri değerlendirirken verdikleri cevaplar, literatürde yer alan benzer çalışmalarda elde edilen cevaplarla karşılaştırıldığında, arada çok büyük farklar olduğu görülmektedir. Bu farkların nedenleriyle ilgili yapılacak çalışmalar konuyla ilgili literatüre önemli katkılar sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Resimli kitaplar, Yorumlamalar, Görsel okuma

HOW DO CHILDREN INTERPRET PICTURES IN A PICTUREBOOK? A RESEARCH ON CHILDREN'S VISUAL READING OF "UYURGEZER FIL" BY BEHIÇ AK

STRUCTURED ABSTRACT

The purpose of this study is to determine the level of interpretation of first grade students' responses to Uyurgezer Fil, a picturebook written by Behiç Ak. Within the scope of the study, 39 first grade students from two public elementary schools were interviewed. The schools were located in economically disadvantaged areas of the city. The participants reviewed and responded to the pictures of the book. A researcher took interview notes. Next, participants' levels of interpretation were determined via content analysis. The levels of interpretation were (1) description, (2) basic interpretation, (3) imaginative interpretation and (4) critical understanding. The analyses were carried out to understand the level of interpretation of each sentence shared by the participants. Overall 39 participants generated 465 sentences to interpret pictures. It was found out that most of the interpretations were at the description level. The numbers of sentences at this level were considerably more than the sum of the sentences in all other levels. The numbers of sentences at the critical understanding level were very limited. Also, one in every five sentences was coded under the imaginative interpretation level and there were fewer sentences coded under the basic interpretation level. There were some

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/4 Winter 2015*

considerable differences between the findings of the present study and that of previous research.

In this study, the participants' interpretations of "Uyurgezer Fil", the book, were generally short and only limited to a single page. The interpretations were generally was not associated with the rest of the book. Even though they commented on two consecutive page leaves, they mostly did not relate the pictures on the pages. Most of the participants did not refer back to the previous page while talking about the pictures on a page. They were mainly interested in the study and engaged in conversations with the researchers; yet, their interpretations of the pictures on each page were 3-4 sentences long on average. The researchers encouraged the participants to review and say more about the pictures; but, they did not say much and indicated that they said what they know.

It was found out that the participants' interpretations were at all four levels. Most of the sentences are at the description level. The number of sentences coded at the description level is more than the sum of the sentences at the other three levels. It should be noted that the number of sentences at the critical understanding level were very few and only shared by two participants. Also, one of every five sentences is at the imaginative interpretation level and the number of sentences at the basic interpretation level is little less than the ones at the imaginative interpretation level. The findings indicate that the participants might have focused on individual figures in a picture. While a group of participants imagined various stories based on the pictures they viewed, another group of them only made basic interpretations of the pictures. The frequency of sentences coded under the critical understanding level is below expectations.

Although most of the participants (82% of all) have received early childhood education, a big chunk of the interpretations of the pictures were coded only at the description level. Children in this age groups can easily make critical interpretations (Davies, 1999); yet, only 1.7% of all sentences are at the critical understanding level. The study was conducted at the end of the spring semester and most of the students could read and write; so, it is expected that they had reached the critical understanding level. It should also be kept in mind that they should have received training on how to critically interpret the pictures. Now showing adequate critical understanding of the pictures indicate that children cannot go beyond what they see in the pictures and show high level reasoning when they interpret the pictures. It can be claimed that if their experiences with pictures in school allowed them to analyze the pictures in the books, go beyond what they see and make more in-depth interpretations, we could reach different findings.

The findings also show that the participants formed relatively simpler and shorter sentences than what they should be able to do at their age. The literature indicates that students at similar age groups can perform at higher levels of interpretation (Bromley, 2003). It has been shown that participants could talk beyond what is seen on the pictures, speculate about what is happening in pictures, make predictions based on the details and demonstrate high level reasoning skills (Bromley, 2003). For example, in Bromley's study, a six-year-old

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/4 Winter 2015

child interpreting Kitamura's *Lilly Takes a Walk* (1997) found a figure in the water very similar to a dinosaur. Then he said, "How could there be a dinosaur in the water and also, there wasn't people when dinosaurs were alive. But there was a couple but I suppose they killed 'em to eat the meat (p. 148)."

It was also observed that while the participants were interpreting the people, objects, and context on a single page, they perceived them as separate entities rather than parts of a coherent picture. For example, a student, Emre, interpreting the second page leaf by explaining, "It snowed. The cats are laying on the snow. There is decoration. The helicopters throwing the decorations out." What is interesting in these statements is that the child did not build a relation between snowing and throwing out the decorations for a coherent understanding of the picture composition. But, the findings of various studies conducted in other countries indicate that children can interpret the picture composition holistically and they can see the picture as a coherent piece by relating preceding pictures to succeeding pictures. In some studies, it was found out that children could form associations among different works of the same author (intertextuality) (Arizpe & Styles, 2003; Pantaleo, 2008). As a result, we can claim that while interpreting pictures of a picturebook the participants ignored the following aspects of picturebook:

- a) A picturebook tells a holistic story,
- b) Every page in a picture storybook is connected to the preceding and succeeding pages,
- c) Every page or picture composition contains integrated pieces of elements which tell a story piece, connected to the whole story.

According to the findings, participant children did not perceive the pagespreads as series of pictures that tells a story; rather, they perceived them as separate pieces. It may indicate that children have difficulty in making connections between preceding pictures. This belief has been confirmed by the researchers' observations. During the interviews, researchers observed that children were not familiar with this kind of activity and found it difficult. Also, it is possible that children did not have the habit of reading books; therefore, they were not familiar with the picturebook conventions.

Another interesting finding of the study is that none of the participants made any comments on the artistic features of the book. A review of the literature indicated that in similar studies students at similar levels commented on the technique and style of the illustrator or the artist when they were asked to interpret picturebooks (Kiefer, 1993, 1995; Arizpe & Styles, 2003). In the present study, no such responses were observed. But, in a study conducted by Kiefer (1993) in the US, it was found out that children paid close attention to various techniques of the illustrator. For example, one child said, "The illustrator likes to use dark colors." In his comment, he critiqued the artists' choice of colors in his works. In the same study, a first grade student argued that one artist imitated another artist's pictures by saying, "Look. The touches of the brush here are very much like the ones on the other book." Yet, findings of the present study show that Turkish participants

---

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/4 Winter 2015

did not comment on the drawing technique, colors preference and page composition style of Behiç Ak, author of the picture that they reviewed. Children's intentional focus on such techniques indicates their awareness on artistic features. Individuals with awareness on those features perceive their environment through a more sensitive framework and express themselves with a more rich and artistic language.

Otherwise children will miss the opportunity of having such richness. Lack of technical and aesthetical perspective of the children who participated in the present study can be explained by inadequate educational experiences they received from schools and teachers. To deeply understand this matter, future research should be conducted to determine nature of the experiences and activities they engaged in early childhood and early years of the elementary schools.

Findings of similar studies conducted in other countries show that children's interpretations of pictures involve more artistic awareness, critical understanding and holistic understanding of the pictures. Future studies focused on why such differences exist among different cultures are necessary to understand children's thinking.

Key Words: Picturebooks, Interpretations, Visual literacy

Giriş

Küçük yaştaki çocukların çevrelerindeki dünyayı nasıl kavradıkları, görüp işittiklerine ne gibi anlamlar yükledikleri konusu, eğitim bilimciler ve psikologların en temel ilgi alanlarından biridir. Çocuklar duydukları sözlerden, gördükleri resimlerden, yazılardan veya dokunsal olarak algıladıkları uyaranlardan çok çeşitli düzeylerde anlamlar çıkarırlar (van Kraayenoord ve Paris, 1996). Bu yorumlar çok çeşitli uyaranları değerlendirmeyi gerektirir. Konuşan iki kişi arasındaki diyaloglar, radyo, televizyon, video gibi malzemeler yanında basılı malzemeler de bir anlam vererek yorum yapmayı gerektirir. Bu anlamlar da ilgili malzemelerle karşılaşan kişinin geçmiş yaşantıları, bilgileri, becerileri ve beklentileri ile bağlantılıdır. Çocukların bunları öğrenmesi ve malzemenin sunduğu bağlamla uyumlu anlamlar çıkarabilmesi için bir dizi deneyime ihtiyacı vardır (van Kraayenoord ve Paris, 1996). Oyun oynamak, şarkı söylemek, hayal kurmak, kelime oyunu oynamak, öykü anlatmak ve bir şeyler tasarlayıp inşa etmek gibi etkinlikler çocukların yaşadıkları dünyayı gerçekçi ve özgün bir şekilde anlamlandırmalarına yardımcı olur (Pearson, 1993). Öykülerle hazırlanan uygun etkinlikler çocukların özgün ve eleştirel düşünme becerilerinin gelişimine de katkıda bulunur (Bal, 2014). Çocuklar ayrıca bu etkinlikler sırasında buldukları ortamı paylaştıkları diğer bireylerle ortaklaşa anlamlar üretir ve hem yaşadıkları ortamın kültürüne katkıda bulunur, hem de bu kültürü öğrenirler (Rogoff, 1990).

Yapılan araştırmalar, çocukların öğrenmelerine katkıda bulunan en temel araçlardan birinin kitaplar olduğunu göstermektedir. Resimli kitaplar çocukların yaşamına, gelişimlerinin en hızlı olduğu ve ileriki yıllarda kullanacakları en temel becerileri geliştirmeye çalıştıkları bir dönemde girer. Bu kitaplar özellikle okul öncesi dönemdeki çocuklara yönelik hazırlandığından, taşıdıkları görsel öğeler onların dil gelişimine ve okula hazır bulunuşluklarına katkıda bulunur (Sever, 2008). Çocuklar resimli kitaplarla etkileşim hâlindeyken çevredeki yetişkinlerin de desteğiyle yeni kelimeler öğrenirken, aynı zamanda eleştirel düşünme, görsel okuma, medya okuryazarlığı gibi beceri alanlarında da gelişirler (Bay, 2014). Bazen resimlere bakarak öyküyü tekrar okur ve çevrelerindeki anlatırlar. Bu deneyim onlara olaylardaki gelişmeleri tam zamanında ve tam da kullanılması gereken kelimelerle ifade edebilmeyi ve gerçek ya da kurgusal bir olayın akışını karşı

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/4 Winter 2015

tarafa aktarabilmeyi öğretir. Resimlerin kitap içindeki sırası, çocuğa ipucu sağlayarak doğru ayrıntıları doğru zamanda hatırlamasına yardım ederken hem günlük, hem de akademik yaşamlarında gereksinim duyacakları en temel becerilerden birini edinmeleri için zemin hazırlar.

Resimlerin çocukların dünyasındaki önemi, yalnızca okudukları öykü kitabının etrafında geliştirebilecekleri düşünceler ve bilişsel becerilerle sınırlı değildir. Çağımızda görsel malzemeler çeşitli medya araçları aracılığıyla yaşamımızı o kadar doldurmuştur ki, görsel okur-yazarlık becerileri hepimiz için vazgeçilmez duruma gelmiştir. Her türlü görsel medya, bilgisayar ve özellikle internet aracılığıyla bize ulaşan bilgiler, resim ve yazıların bir kombinasyonundan oluşur ve bunlarla yüz yüze gelen bireylerin bu malzemeleri değerlendirip belli anlamlar üretmesini gerektirir (Fleckenstein, 2002). Bu etkilere bağlı olarak görsel okur-yazarlık çok küçük yaşlardan itibaren eğitimin bir parçası olmak durumundadır. Resimli çocuk kitaplarındaki resimler çocukların bu türde görsel malzemeleri anlamlandırmaları için fırsatlar sunar.

Görsel uyarıların bilişsel gelişimdeki önemi sıklıkla vurgulandığı hâlde öğrenme ile ilgili temel teorilerin hiçbirinde tam olarak resimli kitaplardakine benzer bir sanat deneyimine ilişkin yaşantılar analiz edilmez. Ancak hâlâ güncelliğini koruyan bu teoriler, yine de çocukların resimli kitaplarla olan etkileşimlerini incelerken bilim insanlarına temel sağlayan önemli ipuçlarını sunarlar. Piaget öğrenmeyle ilgili teorisinde deneyimlere vurgu yaparken, Vygotsky dilin kavrayışa etkisini ön plana çıkarır. Her iki teoride de zihnin bilişsel olarak kendini geliştirebilmesi için üzerine düşünüp yorum yapabileceği bağlamlara ihtiyacı vardır. Duyu organlarımız zihin için gerekli malzemeyi yaşanan çevreden derleyerek beyne iletirler. Arnheim (1986) görmenin zihnin aktif bir işlevi, algının ise bilişsel bir olay olduğunu belirtir; sonuçta yorumlama ve anlamlandırma görme ediminin ayrılmaz birer parçasıdır.

Sanat ürünleriyle karşılaşan eğitilmiş bir birey için bu süreç çok daha verimlidir. Zihnin, potansiyelini tam olarak ortaya koyabilmesi için hem bilişsel, hem de sezgisel olarak uyarılmaya gereksinimi vardır. Bu bağlamda sanat, eğitim için mükemmel bir çerçeve sunar. Bu çerçevede yalnızca parçaları değil, bütünü de görebilmeleri sağlanır (Arnheim, 1986).

Bir resimle veya farklı bir sanatsal objeyle buluşan birey, bütün bir kişisel geçmişi, içinde yetiştiği kültürün etkileri ve o güne kadar yaşadığı deneyimler çerçevesinde değerlendirmelerde bulunacaktır. İçinde doğup büyüdüğü kültürün çeşitli görsel imgelere olan bakış açısı, yorumu ve bireyin hayatını kuşatan tüm gerçeklikler, onun gördüğü resmi değerlendirmesinde belirleyici olurlar (Arizpe ve Styles, 2003).

Çocuklar resimli kitaplarla buluştuğunda da aynı süreçler işlemeye başlar. Küçük okuyucular, gördükleri resimleri yaşadıkları, gördükleri ve işittikleri çerçevesinde yorumlarlar. Bir çocuğun ilk görsel deneyimleri belki tek tek görsel imgelerden oluşur. Ama düşünen, gördüklerine anlam veren bir zihin zamanla kavramlar oluşturmaya başlar. Örneğin bir çocuk gündelik yaşamında birçok evle karşılaşır. Çeşitli odalardan ve birimlerden oluşan bu yapıların hepsi birbirinden farklıdır, ama ortak yanları da vardır. İşte akıllı bir zihin bu ortak noktaları sezgisel olarak fark eder ve ev kavramını geliştirir. Arnheim bunu (1986) algısal sezgi (perceptual intuititon) olarak adlandırır ve bu olgunun çevremizdeki dünyayı keşfedip anlamamızın temel yapı taşı olduğunu söyler.

Bir çocuğun yaşamını çevreleyen ortamlar ve insanlar değerlendirilecek olursa, bu deneyimlerin çok zengin yerel ve uluslararası kültürel öğeleri yansıtmak bakımından sınırlı olanaklara ve etkiye sahip olduğu görülür. Nitelikli ve özgün resimli çocuk kitapları çocuklara bu deneyimleri sunabilecek önemli araçlardır.

Genel olarak resimler çok net, açık mesajlar iletmediğinden zihin, sembollerin taşıyabileceği olası anlamlar üzerine hipotezler üretmeye başlar. Bu aktif zihin hem duygusal, hem

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/4 Winter 2015

de bilişsel bakımdan uyarılmıştır. Bu durumda sanat ürünü ile karşılaşan birey, kendi öznel dağarcığında halihazırda var olan bir çok kavramlar, durumlar, nesnelere arasında bağlantılar kurar, bazen yeni kavramlar üretir ve zihinsel olarak gelişir (Doonan, 1993). Yapılan araştırmalar çocukların resimli kitaplardaki görsel malzemelere verdikleri tepkilerin çok karmaşık bir süreci yansıttığını ve resim okumanın /yorumlamanın en az okuma-yazma kadar zor bir işlem olduğunu göstermiştir (Arizpe ve Styles, 2003; Walsh, 2003). Ancak resim okumak yazı okumaktan daha farklı bir süreçtir (Kress ve van Leeuwen, 1996; Lewis, 2001; Nikolajeva ve Scott, 2000; Walsh, 2003). Kitaplardaki resimlerin öğrenmede verimli araçlar olarak kullanılabilmesi için çocukların bu konuda eğitilmeleri gerekir. Uzmanların modern eğitim sisteminde resimli kitapların sunduğu imkanları değerlendirebilmek adına sunduğu öneriler arasında resimli kitabın bir sanat objesi olarak değerlendirilmesi, ressamın üslubunun, kullanılan tekniğin incelenmesi, benzer başka kitaplarla karşılaştırılması, yazarın seçtiği kelimelerin incelenmesi gibi seçenekler önemli yer tutar. Bu konularda çeşitli etkinlikler içinde paylaşımda bulunan öğrencilerin sanatsal ve zihinsel farkındalıkları artar, daha donanımlı bireyler olarak ileriki yaşamlarına hazırlanırlar.

Bu araştırma makalesi ilköğretim birinci sınıfta okuyan çocukların Behiç Ak'ın "Uyurgezer Fil" öyküsüne eşlik eden resimler ile ilgili yorumları üzerine kurulmuştur. Çocukların resim okuma becerileri araştırılmış, hiç bir sözel ipucu vermeden resimlerin çocuklara çağrıştırdığı düşünceler ve çocuklar resimleri incelediklerinde hangi bilişsel süreçlerin işlediği araştırılmıştır.

Behiç Ak'ın "Uyurgezer Fil'i

Behiç Ak'ın "Uyurgezer Fil" isimli resimli öykü kitabında güncel bir konu olan gürültü kirliliği işlenirken, sıra dışı, ilgi çekici ve sürprizli bir öykü anlatılır. Öyküde gezici bir sirkle seyahat eden Mambo isimli fil bir şehri ziyaret eder. Şehir halkı çok gürültülü bir hayat yaşamaktadır, ama etrafa yaydıkları bu ses kirliliği onları şehirde yaşayan hayvanları rahatsız ettiği kadar rahatsız etmez. Sirkle gelen Mambo'yu çok seven halk, onun uyurgezer olduğunu ve uykusunda şehirde dolaşırken uyandırılmaması gerektiğini öğrenince daha sessiz olmak için özen gösterir. Bu sayede daha sakin ve huzurlu bir deneyim yaşayan halk, artık gürültüye daha duyarlıdır.

Araştırma için Behiç Ak'ın "Uyurgezer Fil" adlı bu kitabının seçilmesi birçok bakımdan anlamlıdır. Ak'ın öyküleri genel olarak estetik bakımdan belli bir duyarlılığı yansıtırken, aynı zamanda çocukların düşünsel olarak etkin olmaları ve hayal güçlerini kullanmaları için zengin bir ortam sunar (Güliz, 2014). Bu araştırmada, çalışmaya katılan çocukların resimler üzerine olabildiğince zengin yorumlarda bulunabilmeleri hedeflendiğinden, kitap seçilirken resimlerin mümkün olduğunca farklı düzeylerde yorumlara açık olmasına dikkat edilmiştir. Öykü, karikatür formunda ve görece sade çizgilerle anlatılmış, ancak öykünün kurgusu özgün ve sürprizli bir süreç izlediğinden yalnız resimlere bakan bir çocuk için gördüğü kompozisyonlar çok zengin çağrışımlara neden olabilecek potansiyele sahiptir. Her bir sayfa çifti tek başına incelendiğinde birçok katmandan oluşan çok değişik yorumlar yapılabilir. Örneğin hayvanların gürültüden dolayı şehri terk ettikleri sayfada şehir silüetinin çevresinde bulunan zikzak çizgilerin ne anlama geldiğini kestirebilmek güçtür. Hayvanların şehirden kaçtıkları açıktır ancak neden kaçtıkları tam bir gizemdir. Çocuklar hayal güçleri çerçevesinde sayısız tahminlerde bulunabilir ve yorumlar yapabilirler. Sayfadaki hayvan figürlerinin yüz ifadeleri ile ilgili olarak da sayısız öykü yazılabilir. Ayrıca yazarın öykü kurgusu konuyu hemen ele vermediği için yalnızca resimlere bakarak konuyu tahmin etmek çok kolay değildir ve resimler, kendilerine yönelen zihin için sayısız olanaklar sunarlar. Dolayısıyla bu kitabı eline alan çocukların kapağında şapkalı, gözlüklü ve yeşil bir fil gördüklerinde yalnızca kapağı için bile söyleyebilecek çok sözleri bulunabilir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/4 Winter 2015

Yöntem

Bu çalışma nitel araştırma yöntemleri (Fraenkel ve Wallen, 2000) takip edilerek gerçekleştirilmiştir. İlkokul öğrencileriyle yapılan birebir görüşmeler not alınmış ve ardından bu yazılı notlar temize geçirilmiştir. Söylenen hemen her şey yazılı olarak kaydedilmeye çalışılmıştır. Ardından içerik analizi ile yapılan yorumların düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Düzeyler için literatürün katkısıyla kategoriler oluşturulmuştur ve bu kategoriler yardımıyla görüşme notları analiz edilmiştir.

Pilot Çalışma

Asıl çalışmadan önce pilot çalışma yapılmıştır. Asıl çalışmada seçilen okullarla benzer özelliklere sahip 2 farklı ilkokuldan birer birinci sınıf seçilerek öğrencilere aynı kitap hakkında benzer sorular sorulmuştur. Amaç aksayan yönleri düzeltmek ve görüşme esnasında kullanılan soruları yeniden düzenlemektir. Pilot çalışma sonucunda kimi sorular iptal edilmiş, yerine farklı sorular eklenmiş ve bazı sorular da biraz değiştirilmiştir.

Okullar ve Öğrenciler

Araştırmaya Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki gelişmiş kentlerden birinde yer alan iki devlet okulundan öğrenciler katılmıştır. Okullar şehrin az gelişmiş bölgelerinde bulunmaktadır. Araştırmaya başlanırken yörenin genel özelliklerini yansıtabilecek orta düzeyde ve ortanın biraz altında ekonomik düzeye sahip ailelerin çocuklarının bulunduğu iki okul tercih edilmiştir. Dolayısıyla bu okullar, amaçsal örneklem (Fraenkel ve Wallen, 2000) yöntemi ile seçilmiştir. Öncelikle okul müdürleri ile iletişime geçilmiş ve her iki okuldan gönüllü iki öğretmenle çalışılmıştır. Araştırma, toplam 20 kız, 19 erkek öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Katılan çocukların 18'inin babaları esnaf, diğerlerinin babaları memurdur. Öğrencilerden 32'si okul öncesi eğitim almış ve diğer 7'si okul öncesi eğitim almamıştır.

Verilerin Toplanması

Uygulama öncesinde sınıf öğretmenleri ile görüşülmüş, araştırma ile ilgili ayrıntılı bilgi verilmiştir. Her okulda farklı bir araştırmacı veri toplamıştır. Uygulama için gerekli izinlerin alınmasının ardından okulda gönüllü olan bir öğretmenle çalışılmıştır. Öğretmenler çalışma hakkında bilgilendirilmiş ve öğrencilerden neler beklendiği açıklanmıştır.

Uygulamanın ilk gününde sınıf öğretmeni araştırmacıyı sınıfa tanıtmış ve öğrencileri araştırma hakkında bilgilendirmiştir. Böylece çocukların merakını gidermek ve daha rahat hissetmelerini sağlamak hedeflenmiştir. Uygulamalar her bir sınıfa üçer ziyaret yapılarak gerçekleştirilmiştir. Uygulamalar sırasında öğrenciler resim, beden eğitimi gibi dersler sırasında sınıftan tek tek alınarak okulun uygun bir bölümünde bireysel görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler sırasında öğrencinin söyledikleri araştırmacı tarafından eksiksiz olarak not edilmiştir.

Araştırmaya katılan her iki öğretmen de sınıfta kalıp derse devam eden öğrencilerin araştırmayı çok merak ettiklerini ve araştırmacılarla buluşup etkinliğe katılmak konusunda çok hevesli olduklarını ifade etmişlerdir. Çocuklar genellikle çok rahat davranmış ve işbirliği içinde olmuşlardır. Araştırmacı tarafından bunun bir sınav olmadığı, sadece bir araştırma için yapıldığı, onların da eğleneceği, sevebileceği bir etkinlik olduğu öğrenciye belirtilmiştir. Ancak yine de çok çekingen davranan ve araştırmacının sorduğu sorulara yanıt vermek istemeyen bir çocuğa araştırmacı, bu etkinliğe katılmanın tamamen isteğe bağlı olduğunu söyleyerek katılmayabileceğini belirtmiş ve o öğrenci çalışmaya katılmamıştır.

Araştırma ile ilgili bilgi verilip çocuğu rahatlatıcı birkaç cümlelik samimi sohbetin ardından ilk olarak kitaptaki tüm resimler öğrenciye gösterilip incelenmiştir. Bu sırada öğrenciye

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/4 Winter 2015

“Biraz sonra sana bu kitapla ilgili bazı sorular soracağım. Öncelikle kitabı baştan sona incelemek ister misin? Sonra üzerinde konuşacağız” denmiştir. Araştırmacı öğrencilere kitabı istedikleri hızda ve şekilde inceleyebileceklerini söylemiştir. Böylelikle öğrencilerin kitabın tamamı hakkında yeterince fikir sahibi olmaları amaçlanmıştır. Kitabın sayfalarını araştırmacı çevirerek öğrencilerin kitabın tüm sayfalarını tek tek gözden geçirdiğinden emin olmuştur. Çocuk bütün kitabı gözden geçirdikten sonra kapak ve dört sayfa çifti tek tek incelenmiş ve çocuklara “Burada neler görüyorsun?” ve “Sence bu resimde ne anlatılıyor?” soruları sorulmuştur. Öğrenciler birkaç cümle ile cevap verip “Bu kadar” dediğinde araştırmacı daha çok konuşmaları için onları teşvik etmiş, “İstediğin kadar konuşabilirsin. Sayfadaki her ayrıntıya dikkatle bak. Söyleyebileceğin başka şeyler de var mı?” gibi sözlerle daha çok konuşmaları ve sayfalardaki ayrıntılara dikkat etmeleri için onları yüreklendirmeye çalışmışlardır. Öğrencinin yazıyı okumamasına sadece resimlere bakarak cevap vermesine dikkat edilmiştir. Bunun için yazıların üzeri kapatılmıştır. Etkinlik bittikten sonra öğrencilerin meraklarını gidermeleri ve gerçek öyküyü öğrenmeleri amacıyla kitap çocuklara okutulmuş veya okunmuştur. Her bir görüşme yaklaşık 15 dakika sürmüştür. Görüşme bittikten sonra öğrenci sınıfına götürülmüş ve bir sonraki öğrenci ile görüşmeler aynı şekilde devam etmiştir. Görüşmeler sırasında sınıfın geri kalanı derslerine devam etmişlerdir. Çocuklar etkinliklerden zevk aldıklarını dile getirmişlerdir.

Seçilen Kitap Sayfaları

Bu araştırma kapsamında çocukların yorumlamaları için “Uyurgezer Fil” kitabının kapak sayfası ve dört ayrı sayfa çifti seçilmiştir. Bu sayfalar, birinci, üçüncü, sekizinci ve dokuzuncu sayfa çiftleridir. İlk sayfa çiftini incelerken çocuklar öyküye bir başlangıç yapabilecekler, takip eden sayfalarda öyküyü devam ettirebileceklerdir. Son iki sayfanın birbirini takip ediyor olması çocukların zihinlerinde öyküyü kurgularken iki sayfa arasında daha rahat ilişki kurabilmeleri bakımından önemlidir.

Öykünün kapağında bulutlar üzerinde bir kaidede veya bir binanın üzerinde duran yeşil bir fil resmi bulunmaktadır. Filin başında pembe bir şapka, gözünde gözlükler vardır. Öykünün araştırmada kullanılmak üzere seçilen ilk sayfa çifti, öykünün başladığı ilk sayfa çiftidir. Bu sayfada öykünün geçtiği şehirden bir görünüm vardır. Kompozisyonda bir trafik keşmekeşinin yaşandığı kalabalık bir şehir görüntüsü resmedilmiştir. Arabalar peş peşe caddeleri doldurmuş; caddelerde, binaların pencerelerinde ve bina tepelerinde çizilen insanların hepsinin ağızları bağırdıklarını ifade eder şekilde büyük çizilmiştir.

Seçilen sayfalardan ikincisi gürültülü şehirden kaçan hayvanların resmedildiği üçüncü sayfa çiftidir. Bu resimde arka planda bir toz bulutunun üstünde çizilen binalardan oluşan bir şehir silüeti bulunur. Şehir silüetinin üstünde zikzak çizgilerle şimşek benzeri ses efektleri çizilmiştir. Ön planda ise şehirden kaçan kediler, köpekler, bir tavuk ve bazı kuş resimleri vardır. Bazı kuşların ellerinde göç ettiklerini işaret eden çantalar ve küçük çıkınlar bulunmaktadır. Hayvanların çoğunun gözleri gökyüzüne bakar şekilde çizilmiştir.

Araştırmada kullanılan üç numaralı sayfa, kitabın sekizinci sayfa çiftidir. Bu resimde arka planda binalar ve binalardan birinin üzerinde yürüyen fil bulunmaktadır. Ön planda ise bisikletle dolaşan, parmaklarının ucuna basarak yürüyen ve birbirlerinin kulaklarına fısıldayarak konuşan insanlar çizilmiştir.

Araştırmada çocukların yorum yapmaları için seçilen son resim dokuzuncu sayfa çiftinde bulunmaktadır. Bu resimde bir doktor ofisi, önlüğünden ve önlük cebindeki stetoskoptan doktor olduğu anlaşılan bir erkek resmi, hemen yanında kıyafetinden sirk üyesi olduğu tahmin edilebilen (başında çiçekli bir şapka, boynunda büyük, mor benekli bir papyon bulunan, cebinden bir masa saati sarkan) bir diğer erkek figürü yer almaktadır. Doktorun yanında bulunan bu ilginç giyimli

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/4 Winter 2015

erkek figürü öykünün başından itibaren çeşitli sayfalarda file beraber yer almıştır. Sayfa çiftinin en dikkat çeken üyesi ise, sol sayfayı neredeyse tamamen kaplayan bedeni, pembe şapkası ve gözlükleriyle doktorun karşısında yerde oturan büyük yeşil fildir. Filin gözünde yaş vardır. Doktor ise iki eliyle kavrayabildiği devasa büyüklükte bir hapı file doğru uzatmaktadır.

Veri Analizi

Veri analizi sırasında katılımcıların kapak resmi ve dört sayfa çifti hakkında yorumlarının değerlendirilmesi yapılmıştır. Araştırmacılar öğrencilerin kitap hakkında söyledikleri her şeyi kaydettikleri kağıtları temize geçirmişlerdir. İçerik analizi ile öğrencilerin kitap hakkında söyledikleri her bir cümlenin analizi yapılmıştır. Öğrencilerin söylediklerini cümle olarak belirlerken içinde yüklem olan her bir ifade bir cümle olarak kabul edilmiştir. İçerik analizinin amacı öğrencilerin ifadelerinde, gördükleri resimlerle ilgili ne tür yorumlar yaptıklarını belirlemektir. Her bir cümle okunarak dahil oldukları yorum düzeyine göre kodlaması yapılmıştır.

Resim 1. Behiç Ak'ın "Uyurgezer Fil" adlı kitabında 8. sayfa çiftinden ayrıntı. (Behiç Ak'a ve Can Yayınları'na kitaptan bazı resimlerin kullanılmasına izin verdikleri için teşekkür ederiz.)

Tablo 1'de verilen yorum düzeyleri verilerin defalarca okunması ve araştırmacıların değerlendirmeleri sonucu ortaya çıkmıştır. Belirlenen yorum düzeylerinin somutlaştırılması için sekizinci sayfa çiftindeki bir ayrıntıdan (Resim 1) yola çıkılarak, bu araştırma için oluşturulan dört farklı yorum düzeyi için olası ifadeler yazılmıştır.

Tablo 1. Yorum düzeyleri

Tanımlama	Yüzeysel yorum	Hayali açıklama	Kritik anlayış
Burada mor ceketli bir adam var. Parmaklarının ucuna basarak yürüyor.	Adam yürürken gürültü yapmamaya çalışıyor.	Şehirde vali artık sessiz olunacak diye karar almış. Gürültü yapan ceza alacakmış. O yüzden adam da sessiz yürümeye çalışıyor.	Adam kimseyi rahatsız etmemeye çalışıyor. Çünkü başkalarını rahatsız edersek üzülmürlük.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/4 Winter 2015

Üç araştırmacı rastgele seçilmiş öğrenci yanıtlarını yorum düzeylerini kullanarak bireysel olarak kodlamışlardır. Daha sonra bir araya gelerek güvenilirlik amacıyla yaptıkları kodlamaları karşılaştırmışlardır. Karşılaştırmalar göstermiştir ki araştırmacılar %80 civarında bir görüş birliği içindedirler. Bu değer, yeterli bir güvenilirlik düzeyine işaret etmektedir (Fraenkel ve Wallen, 2000). Ardından iki araştırmacı verilerin geri kalanını kodlamışlardır. Bu kodlama sırasında her üç araştırmacı da sürekli olarak iletişim içinde olup kodlamalarını karşılaştırmışlardır. Bu süreç sonucunda tüm kodlamalar hakkında görüş birliğine varmışlardır.

Yorum Düzeyleri

Araştırmada elde edilen bulgular incelendiğinde öğrencilerin dört farklı türde yorum yaptıkları gözlenmiştir. Bu yorum düzeyleri Arizpe ve Styles (2003) ve Kiefer (1993; 1995)'in çalışmalarından yararlanılarak hazırlanmış ve araştırma süreci içinde elde edilen verileri gruplayacak şekilde yeniden gözden geçirilerek organize edilmiştir. Bu süreçte kodlama yapılırken başlangıçta daha geniş ve kapsamlı bir kodlama sistemi uygulanırken, daha sonra literatürde yer alan ancak bu çalışmada karşılaşılmayan başlıklar elenmiş ve bu çalışmaya özgü kapsayıcı bir kodlama tablosu ortaya çıkmıştır.

Bu araştırmada elde edilen bulgular dört farklı yorum düzeyi altında gruplanmışlardır (Tablo 1). Bu düzeyler, (1) tanımlama, (2) yüzeysel yorumlama, (3) hayali yorumlama ve (4) kritik anlayış'tır.

Tanımlama başlığı altında çocukların yalnızca resimde gördüklerini isimlendirdikleri ifadeler bulunmaktadır. “Yeşil bir fil var”, “insanlar bisiklete biniyorlar”, “yüksek bir bina var” gibi ifadeler hep bu başlık altında yer almışlardır. Bu ifadelerde hiçbir yorum bulunmazken, yalnızca resimde görülen nesne ya da figürü isimlendirme ve fiziksel özelliklerini tanımlama söz konusudur.

Yüzeysel yorumlama başlığı altında gruplandırılan cümlelerde, resimde var olan ipuçlarının değerlendirilmesi ve temel düzeyde bazı açıklamalar yer almaktadır. Örneğin parmaklarının ucuna basarak yürüyen biri için “gürültü yapmamaya çalışıyor” veya gözünde yaş olan birisi için “çok üzgün” yorumunun yapılması bu cümlelere örnek olabilir. Bu türde yorumlarda resimde görülen kompozisyonun nasıl algılandığının bir yansıması bulunur. Resimde verilen ipuçlarının ötesinde bir yorum yapılmaz.

Hayali açıklama şeklinde kodlanan cümlelerde çocuğun hayal dünyasının yansıması açıkça görülmektedir. Çocuk resimde gördüğü kişi, nesne ve olayları yorumlayıp gerekçelendirirken resimde verilen ipuçlarının ötesinde hayal dünyasından destek alır. Örneğin filin gözünde yaş gören bir çocuğun, filin üzüntüsünü açıklarken “Yolda gelirken düşmüş, canı acımış, üzülmüş.” Demesi veya hayali başka gerekçeler söylemeleri bu kategoride kodlanan cümlelere örnektir.

Kritik anlayış içeren cümleler ise, çocukların gördükleri resme anlam verirken nelerin yapılması veya yapılmaması gerektiğine ilişkin yargılarını belirttikleri cümlelerdir. Kritik düşünce bir problemi fark etme, ilgili bilgileri değerlendirme, verileri yorumlama gibi becerilerin yanında mantıklı, etkili ve gerçekçi bir çözüm önerisi üretmeyi de içerir (Duchesne, 1997). Bu cümlelerde çocuklar kahramanların davranışlarını beğendiklerini ya da beğenmediklerini belirtmekte ya da resmi yorumlarken eleştirel bakış açısını yansıtmaktadırlar. Örneğin büyük bir trafik kargaşasını yansıtan ilk sayfa çiftine bakan çocuğun “kimse kırmızı ışıkta durmamış, o yüzden de trafik düzeni bozulmuş” şeklinde bir yorum yapması böyle bir yaklaşımı yansıtır.

Bulgular ve Tartışma

Bu çalışmanın amacı ilkökul birinci sınıf öğrencilerinin Behiç Ak'ın “Uyurgezer Fil” başlıklı resimli çocuk kitabının kapak sayfası ve kitabın içindeki, dört sayfa çifti hakkında konuşurken kullandıkları cümlelerin yorum düzeylerini belirlemektir. Yorum düzeyleri çalışmaya

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/4 Winter 2015

katılan çocukların görsel okuma becerileri hakkında da ipuçları verecektir. Birebir yapılan görüşmeler sonucunda çocuklar, kitap hakkında toplam 465 cümle kurmuşlardır. Ortalama kişi başına 12,24 cümle kurulmuştur. Kurulan cümle sayısı okullar için ayrı ayrı incelendiğinde birinci okulda (18 kişi) kişi başına ortalama 10,78 cümle kurulmuşken ikinci okulda (20 kişi) bu değer 13,55'tir. Görüldüğü üzere her iki okulun ortalama cümle sayıları birbirine yakındır.

Öğrencilerle yapılan görüşmeler sırasında öğrencilerin kendilerine verilen resimli kitabın sayfaları hakkında kurdukları cümleler araştırmacılar tarafından kayıt altına alınmıştır. Bu cümlelerin içerik analizinin sonucunda kitap hakkında yapılan yorumların dört farklı yorum düzeyinde yer aldığı ortaya çıkmıştır (Tablo 2): Bu düzeyler *tanımlama* (283 cümle), *hayali yorumlama* (97 cümle), *yüzeysel yorumlama* (77 cümle) ve *kritik anlayış* (8 cümle) başlıkları altında yer alırlar.

Tablo 2 Yorum düzeylerindeki cümle sayıları ve yüzdeleri

Yorum düzeyleri	Cümle sayısı	Yüzde
Tanımlama	283	60,9
Yüzeysel yorumlama	77	16,6
Hayali yorumlama	97	20,8
Kritik anlayış	8	1,7
Toplam	465	100

Tanımlama

Tablo 2 incelendiğinde görülmektedir ki kitap hakkında yapılan yorumların önemli bir kısmı tanımlamaları içermektedir (283 cümle). Dolayısıyla kurulan cümlelerin %60'dan fazlası sadece resimde görülenlerin olduğu gibi, herhangi bir kişisel yorum getirmeden paylaşılmasına dayanmaktadır. Bu düzey, bir yorum olmaktan uzaktır çünkü kişisel değerlendirmeler içermemektedir. Çocuklar yalnızca gördükleri özneleri ve eylemi olduğu gibi aktarmışlardır. Örneğin, kitabın sekizinci sayfa çiftinde Fil Mambo'nun çatılarda dolaştığı ve insanların onu uyandırmamak için fısıldaştıkları sahnede kişiler bisiklete binmekte veya yürümektedir. Bu sayfayı yorumlayan bir öğrenci tanımlama yaparak, "İnsanlar birbirinin kulağına fısıldıyorlar ve bisiklet sürüyorlar" demiştir. Aynı sayfayı yorumlayan başka bir öğrenci "Fil evin üstüne çıkmış" derken diğer bir öğrenci de "Bazıları yürüyüş yapıyor. Bazıları bisiklet sürüyor. Bazıları koşuyor. Fil de evlerin üstünde yürüyor" demiştir. Burada belirtmek gerekir ki bu öğrencinin yorumu dört farklı cümle içerdiği için dört defa kodlanmıştır.

Öğrencilerin *tanımlama* düzeyindeki yorumları diğer sayfa çiftleri için de geçerlidir. Kalabalık bir şehir merkezinin ve yoğun trafiğin resmedildiği ilk sayfa çifti için bir öğrenci "Çok trafik var. Çok kalabalık" demiştir. Benzer şekilde, aynı öğrenci kapak sayfasını yorumlarken "Fil, şapkası var, yeşil, gözlüklü" ifadesini kullanmıştır. Katılımcıların kurdukları 283 *tanımlama* cümlesinin hemen hemen tamamı bu şekilde kurulmuş kısa ve basit cümlelerden ibarettir. Örneğin, kapak sayfasındaki resim hakkında "pencereden çıkmışlar", "bir tane adam da elini kaldırıyor", "hep arabalar geçiyor" gibi ifadeler *tanımlamaları* açık bir şekilde ifade etmektedir.

Yüzeysel Yorumlama

Tablo 2'den de görüleceği gibi katılımcıların kurdukları tüm cümlelerin %16,6'sı *yüzeysel yorumlama* başlığı altında kodlanmıştır. Bu başlıkla eşlenen toplam 77 cümlede çocukların resimdeki açık ipuçlarını değerlendirerek yaptıkları yorumlamalar mevcuttur.

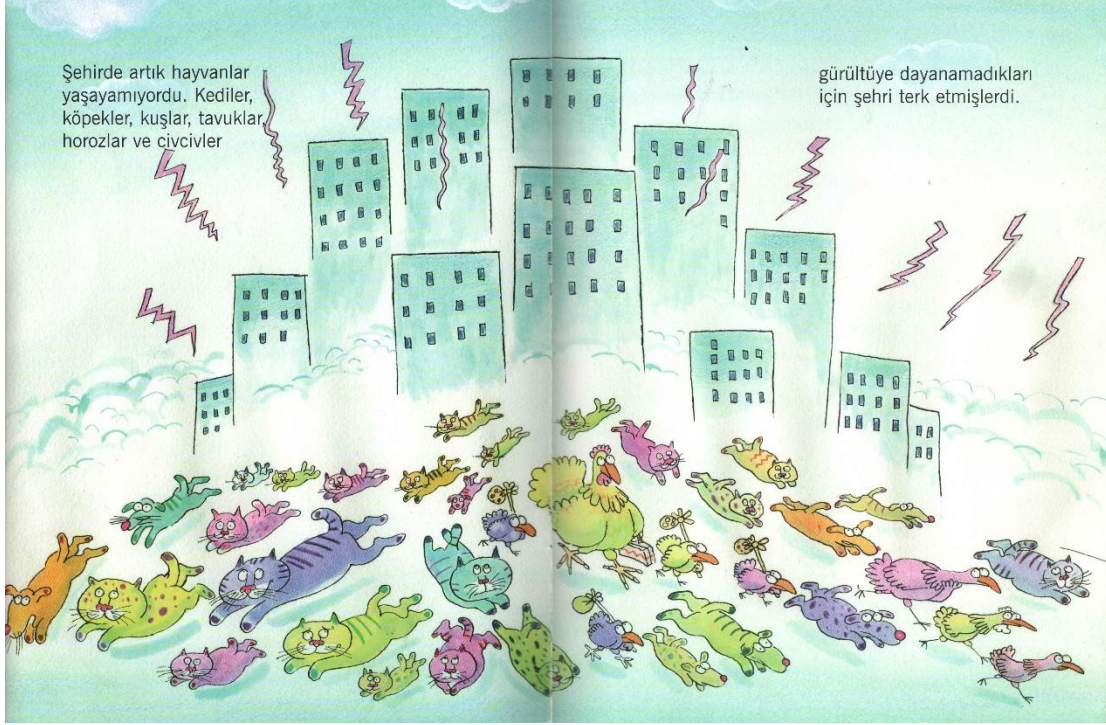
Örneğin geri planda şehir silüetinin, ön planda ise koşan hayvanların bulunduğu sayfa çiftini (Resim 2) yorumlarken araştırmaya katılan çocukların birçoğu hayvanların korkup kaçtıklarını söylemiştir. Hayvanların yüzlerinde ve gözlerinde belirmiş olan ifade, korkuyu çağırıştır nitelikte yorumlanabilir. Bu durumda resimdeki açık ipuçlarının yorumlanması söz

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/4 Winter 2015

konusu olduğundan hayvanların korkup kaçtıklarına ilişkin ifadeler bu kategoride kodlanmıştır. Benzer şekilde, aynı sahne için “hayvanlar şimşekten korkmuş, kaçıyorlar”, “göç ediyorlar” gibi açıklamalar yapan çocukların ifadeleri de bu kategoride yer almaktadır.

Resim 2. “Uyurgezer Fil” kitabının 3. sayfa çifti.

Filin doktora gittiği sahne için de bir çok çocuk filin üzgün olduğu sonucuna varmıştır. Resimdeki fil, bir doktor ofisinde yaşlı gözlerle yerde oturmakta olduğundan resme bakarak bu sonuca ulaşmak oldukça kolaydır. Bu tür yorumlar çocukların gördükleri resmi yüzeysel olarak yorumlamalarına örnektir.

Hayalî Yorumlama

Hayalî yorumlama kategorisinde, öğrencilerin hayal güçlerini kullanarak resimde gördüklerini doğru okuyup resimdeki nesne ve kişilerin durumları hakkında hayal ürünü açıklamalarda bulunduğu durumlar kodlanmıştır. Toplam 85 cümle ya da tüm cümlelerin %20,8’i bu kategori altında kodlanmıştır. Dolayısıyla her beş cümleden birisinde katılımcılar resimde verilenlerin ötesine geçerek kendi hayal dünyalarını yansıtmışlardır.

Bu tür yorumlarda çocuklar, görünenin ötesinde tamamen hayal ürünü açıklamalar yaparlar. Örneğin, Ayşe (takma ad) isimli öğrenci, doktor ofisindeki gözü yaşlı fil için “Fil üzülmüş. Herkes ona gülmüş. Hastalanmış. Ağlamış. Gözünden yaş gelmiş. Doktor gelmiş onu tedavi etmiş. Üzüldükten sonra filden özür dilemiş. Fil de ‘Önemli değil’ demiş. ‘Üzülmeyeceğim’ demiş. Ağlamasını kesmiş” şeklinde yorum yapmıştır. Ayşe’nin yorumunu değerlendirirken resimdeki sınırlı ipuçlarına dayanarak yaptığı hayali değerlendirmeler bu kategoride kodlanmıştır. Bu resimde sadece gözü yaşlı bir fil ve doktor ofisi bulunmaktayken Ayşe’nin filin üzüntüsünü açıklarken herkesin ona güldüğünü söylemesi, daha sonra filden özür dilenmesi ve filin, bunun önemli olmadığı ve bir daha üzülmeceğini söylemesi bu kategoride kodlanan cümlelere örnektir. Bu ifadeler Ayşe’nin resimde görülenlerin çok ötesine geçip hayalî kurgular oluşturmasının

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/4 Winter 2015

sonucudur. Benzer şekilde başka bir öğrenci aynı resimdeki fil için “iğne yapacaklarından korkuyormuş” açıklamasını yapmıştır.

Farklı bir örnekte ise, bisiklete binen insanların bulunduğu sahne için bir öğrenci “Çocukların elinden bisikleti büyük adamlar almış, çocuklar istiyor, adam da vermiyor.” açıklamasını yapmıştır. Bu ifadeler de, resimdeki açık ipuçlarına dayanmadığı ve tamamen çocuğun hayal dünyasını yansıttığı için bu kategoride kodlanmışlardır.

Bazı örneklerde ise çocuklar, şekilleri olduklarından çok farklı yorumlamış, bambaşka anlamlar yüklemişlerdir. Örneğin, çatılarda yer alan bacaları (8. sayfa çifti) çatıya çıkmış insanlar olarak yorumlayan bir öğrenci olduğu gibi, şehirden kaçan hayvanların resmedildiği sayfa çiftinde (Resim 2) şehrin gürültüsünü temsil eden zikzak çizgileri helikopterden atılan süsler olarak değerlendiren başka bir öğrenci de bulunmaktadır. Efe adındaki erkek öğrenci ise, doktorun file hap uzattığı resmi yorumlarken filin dişinin ağrıdığını söylemiş, doktorun elindeki kocaman hapı göstererek “Adam eline diş almış, dişi veriyor” şeklinde bir açıklama yapmıştır. Bu ifadelerin hepsi tamamen hayal ürünüdür ve resimdeki ipuçlarını okumanın ötesinde çocuğun iç dünyasını yansıtmaktadır.

Kritik Anlayış

Katılımcıların kurdukları 465 cümlede sadece %1,7’si *kritik anlayış* başlığı altında kodlanmıştır ki bu da sadece 8 cümleye karşılık gelmektedir. Bu 8 cümle ise sadece iki öğrenci tarafından söylenmiştir. Dolayısıyla diğer 37 öğrenci kritik anlayış düzeyinde yorum üretmemiştir.

Bu kategoride yer alan ifadeler, resimden yola çıkarak çocuğun hayal dünyasını yansıtırken aynı zamanda etik bağlamda bazı değerlendirmeleri de içermektedir. Bu değerlendirmeler iyi, kötü, doğru ya da yanlış kavramlarına göndermeler içeren ifadelerdir. Örneğin kitabın ilk sayfa çifti olan kalabalık şehir manzarasına bakan öğrencilerden biri “Trafik ışığı yok. Olsaydı arabalar karışmazdı. Böyle bağışmalar olmazdı” yorumunu yapmıştır. Bu yorumda trafik kargaşasının nedeni üzerine tahminde bulunan çocuk, aynı zamanda durumu eleştirmiş, trafik ışıkları olması durumunda şehrin daha düzenli olabileceğini ima etmiştir. Ona göre, böyle bir düzenleyicinin yokluğu kargaşaya ve istenmeyen bağışmalara neden olmaktadır. Bu kategoride kodlanan bir diğer ifade de, filin doktor ofisinde bulunduğu sahneyle ilgilidir. Bu sayfa çiftini inceleyen çocuklardan biri filin üzüntüsünü şişman olmasıyla açıklamış ve “Fil çok sağlıklı şeyler yemeli; meyve, armut gibi. Hafiflemeli” yorumunu yapmıştır. Bu yorumda da sağlıklı beslenmeye ve şişmanlığın olumsuz taraflarına gönderme yapılmıştır.

Yorumların Genel Örüntüsü

Çocukların bu çalışma çerçevesinde “Uyurgezer Fil” kitabına yaptıkları yorumlar genel olarak kısa cümlelerden oluşmuş ve yalnızca o an odaklanılan sayfa ile sınırlı kalmıştır. Yapılan yorumlar kitabın bütünü ile ilişkilendirilmemiş, hatta yorumu istenen son iki sayfa çifti birbirlerini takip ettiği hâlde sonraki sayfa üzerine konuşulurken, bir önceki sayfadan söz edilmemiştir. Öğrenciler konuşmaya istekli görüldükleri hâlde sayfalar üzerine ortalama üç-dört cümleden oluşan yorumlar yapmışlardır. Araştırmacılar, çocukları sayfaları daha uzun süre incelemeleri ve daha çok yorumda bulunmaları için teşvik ettiği hâlde daha uzun konuşmamış, söyleyeceklerinin bu kadar olduğunu ifade etmişlerdir.

Tartışma

Bulgular incelendiğinde katılan öğrencilerin dört farklı düzeyde yorumda buldukları gözlenmiştir. Bunlar arasında en fazla *tanımlama* düzeyinde cümleler kurulmuştur, bu düzeydeki cümlelerin toplamı diğer üç düzeyde yapılan yorumların toplamından fazladır. Oysa *kritik anlayış* içeren cümleler çok sınırlıdır ve sadece iki çocuk tarafından paylaşılmıştır. Bunun yanı sıra her beş

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/4 Winter 2015

cümleden birisi *hayalî yorumlama* düzeyinde iken *yüzeysel yorumlama* düzeyindeki cümlelerin sayısı bundan biraz daha azdır. Bu verilerden hareketle resimlere bakan çocukların öncelikle resmedilen figürleri tek tek tanımlamaya odaklandıkları söylenebilir. Bir grup çocuk, baktıkları resimlerden hareketle hayal dünyalarını harekete geçirip öyküler kurgularken, diğer bir grup çocuk ise yalnızca algıladıkları resimleri yüzeysel olarak yorumlamıştır. Kritik anlayış ise beklenen düzeyin çok altındadır.

Katılımcıların önemli bir kısmı (%82) okul öncesi eğitimi almış olmalarına rağmen, resimler hakkındaki yorumlamalarının çoğunun *tanımlama* düzeyinde kalmış olması anlamlıdır. Bu yaş grubundaki çocuklar rahatlıkla kritik düzeyde yorumlarda bulunma becerisine sahip oldukları hâlde (Davies, 1999) kritik anlayış içeren yorumlar ancak %1,7 oranında gözlenmiştir. Araştırmanın yapıldığı günlerde dönem sonunun yaklaşmakta olduğu ve çocukların bir çoğunun okuyup yazmayı hâlihazırda bildikleri göz önünde bulundurulduğunda bilişsel olarak kritik anlayış içeren yorum yapma becerisine sahip olmaları beklenebilir. Ancak bu becerileri sergileyebilmeleri için belli bir eğitimden geçmiş olmaları gerekir. Oysa bu tür daha üst düzeyde becerilerin sergilenmemiş olması, çocukların kitaplardaki resimlerde gördüklerinin ötesine geçerek daha fazla akıl yürütme gerektiren becerilerle ilgili deneyimlerinin sınırlı olduğu ihtimalini gündeme getirir. Eğer eğitimleri sırasında kitaplarla ilgili katıldıkları etkinlikler, onları kitaplardaki resimleri analiz etmeye ve ilk bakışta gördüklerinin ötesine geçip daha derinlikli yorumlar yapmaya teşvik etseydi daha farklı bulgulara ulaşılabilirlerdi, denebilir.

Öğrencilerin, dil becerileri açısından çoğunlukla kısa ve basit cümleler kullandığı görülmüştür. Literatür incelendiğinde benzer yaş grubundaki çocukların çok daha üst düzey performanslar sergiledikleri bulunmuştur (Bromley, 2003). Öğrencilerin görünenin ötesinde çeşitli ihtimaller üzerine konuşabildikleri, gördükleri bazı ayrıntılardan yola çıkarak değişik yorumlarda bulunabildikleri ve üst düzey muhakeme becerilerini ortaya koyabildikleri ortaya konmuştur (Bromley, 2003). Örneğin, Bromley’in çalışmasında 6 yaşındaki bir çocuk, Kitamura’nın *Lilly Yürüyüşe Çıkıyor* (1997) kitabında bir sayfayı incelerken suyun içinde duran bir figürü önce dinozora benzetir. Ardından şöyle bir yorumda bulunur: “Fakat suyun içindeki nasıl bir dinozor olabilir ki? Çünkü dinozorlar hayattayken insanlar yoktu. Ama bir çift insan varmış ama sanırım dinazorlar eti için onu öldürmüşler (s. 148).”

Verilerin incelenmesi sırasında dikkat çekici olan durumlardan bir diğeri de, öğrencilerin sayfalarındaki nesnelere ve durumları yorumlarken bütün bu durumlara birbirinden bağımsız anlamlar vermeleridir. Örneğin, ikinci sayfa çiftini yorumlayan Emre, “Kar yağmış. Kediler karın üstünde yatıyorlar. Süsler var. Helikopterle süsler atıyorlar” şeklinde bir açıklamada bulunmuştur. Bu ifadelerde dikkat edici olan çocuğun karın yağması ve helikopterden süsler atılması arasında bir bağlantı kurup sayfa çiftindeki kompozisyona bütüncül bir açıklama getirmeyişidir. Oysa farklı ülkelerde yapılan araştırmalarda bu yaşlardaki çocukların sayfalarındaki kompozisyonları bütüncül olarak yorumladıkları, bir sayfa çiftinde olan bir olayı önceki sayfalarda resmedilen kompozisyonlarla ilişkilendirdikleri görülmüştür. Hatta bazı öğrencilerin okudukları kitabın yazarının farklı kitapları arasında ilişkiler kurdukları (intertextuality) da görülmüştür (Arizpe ve Styles, 2003; Pantaleo, 2008). Bu durumda, bu çalışmaya katılan çocukların çoğunun, sayfalarla ilgili yorumlarda bulunurken aşağıda yer alan olguları göz ardı ettikleri söylenebilir:

- d) Resimli bir öykü kitabı bütüncül bir öykü anlatır,
- e) Kitap içerisindeki her bir sayfa çifti önündeki ve arkasındaki sayfa çiftleriyle ilişkilidir.
- f) Her bir sayfa çifti öykünün tamamına katkıda bulunan, kendi içinde bütüncül bir anlamı olan kompozisyonlardan oluşur.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/4 Winter 2015

Bu bulgudan hareketle, çalışmaya katılan çocukların sayfalar üzerine yorumda bulunurken resimleri bir öykü anlatan resimler dizisi olarak değil, bağımsız olarak değerlendirdikleri söylenebilir. Bu durum, çocukların resimler arasında bağlantı kurmakta güçlük çekmeleri ile açıklanabilir. Araştırmacıların görüşmeler sırasındaki gözlemleri de, çocukların bu tür bir çalışmaya aşina olmadıkları, belki ilk defa karşılaştıkları için resimlerle ilgili yorumda bulunurken zorlandıkları yönündedir. Ayrıca yeterince kitap okumamaları veya kitaplarla bağımsız çalışma yapmamaları da etkili olabilir.

Araştırma bulgularında bir diğer dikkat çekici nokta da, örnekleme yer alan çocukların hiçbirinin kitaptaki resimlerin sanatsal yönüyle ilgili yorumda bulunmamış olmalarıdır. Literatür incelendiğinde ise, çocukların resimli kitaplar hakkında yaptıkları yorumları inceleyen araştırmalarda hemen her düzeydeki öğrencilerin kitabı resimleyen sanatçının tekniği ve üslubu ile ilgili yorumlarda buldukları gözlenmiştir (Kiefer, 1993, 1995; Arizpe ve Styles, 2003). Bu araştırmaya katılan çocukların yorumları incelendiğinde böyle bir yoruma hiç rastlanmamıştır. Örneğin, Kiefer'in Amerika Birleşik Devletlerinde yaptığı araştırmada (1993) bir çocuk, incelediği resimli çocuk kitabının çizeri hakkında, "Daha koyu renkleri kullanmayı seviyor" şeklinde bir yorumda bulunmuştur. Yine aynı çalışmaya katılan birinci sınıf öğrencilerinden biri de, okuduğu kitabın sanatçısının bir başka sanatçının resmini alıp kullandığını iddia ederken, "Bakın fırça darbeleri tıpkı o resimdeki gibi" yorumunu yapmıştır. Kiefer'in (1993) verdiği diğer bir örnekte ise, başka bir çocuk (6 yaşında), "Sanırım sanatçı şuradaki küçük karalamaları yapmak için karakalem ile küçük çizgiler çizmiş" şeklinde çizerin tekniğini incelemiştir. Dolayısıyla Kiefer'in çalıştığı çocuklar çizerlerin resimlerde kullandığı değişik tekniklere özellikle dikkat etmektedirler. Oysa Türkiye'de yaptığımız bu araştırmaya katılan öğrencilerin hiçbiri, okudukları kitabın sanatçısı olan Behiç Ak'ın çizim tekniği, tercih ettiği renkler veya sayfa kompozisyonu ile ilgili herhangi bir yorumda bulunmamıştır. Çocukların bu tür tekniklere dikkat etmeleri onların sanatsal farkındalıklarının daha yüksek olduğunu ortaya koyar. Sanatsal farkındalığı yüksek olan bireyler, çevrelerine daha duyarlı bir çerçeveden bakarlarken, kendilerini ifade etmek için de daha zengin bir sanat diline sahiptirler. Aksi durumda çocukların bu zenginlikten mahrum oldukları söylenebilir. Bu araştırmada resimlerin teknik ve estetik boyutuna ilişkin bir yoruma hiç rastlanmaması, çocukların eğitimleri sırasında öğretmenlerin çocukların dikkatini bu tür ayrıntılara yönlendirmemiş olmaları ihtimali ile açıklanabilir. Bu durumla ilgili olarak, bu çocukların devam etmiş oldukları okul öncesi eğitim kurumlarında ve ilkokullarında kitaplarla ilgili ne tür deneyimler yaşadıkları ve ne tür etkinlikler yaptıkları incelenip araştırılmalıdır.

Sonuç olarak bu araştırma bulgularından hareketle araştırmaya katılan çocukların kendilerine sunulan resimleri değerlendirirken verdikleri cevaplar, literatürde yer alan benzer çalışmalarda elde edilen cevaplarla karşılaştırıldığında, arada çok büyük farklar olduğu görülmektedir. Bu farkların nedenleriyle ilgili yapılacak çalışmalar konuyla ilgili literatüre önemli katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- AK, Behiç (2007). *Uyurgezer Fil*. İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- ARIZPE, Evelyn & STYLES, Morag (2003). *Children reading pictures: Interpreting visual texts*. London: Routledge Falmer.
- ARNHEIM, Rudolph (1986). *Art and visual perception: A psychology of the creative eye*. Berkeley, California: University of California Press.
- BAL, Belgin (2014). "Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Yaratıcı Düşünme / Creative

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/4 Winter 2015

- Thinking in Teaching Turkish Course Curriculum”- *TURKISH STUDIES* -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Ahmet Topaloğlu Armağanı) Volume 9/9, Summer 2014, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7173> , p. 247-257.
- BAY, Yalçın (2014). “ABD’nin Anasınıfı Ve İlköğretim Birinci Sınıf Okuma Kitaplarının Kelime Öğretimi Açısından İncelenmesi/The Study of Kindergarten and Primary Schools First Grade Reading Books in Terms of Vocabulary Teaching”- *TURKISH STUDIES* - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-, ISSN: 1308-2140, Volume 9/12, Fall 2014, www.turkishstudies.net, DOI Number : <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7452> , p. 17-30.
- BROMLEY, Helen (2003). Putting yourself in the picture: A question of talk. E. Arizpe ve M. Styles (2003). *Children reading pictures: Interpreting visual texts* içinde (s. 147-163). London: Routledge Falmer.
- DAVIES, Douglas (1999). *Child development: A practitioner’s guide*. The Guilford Press. London
- DOONAN, Jane (1993). *Looking at pictures in picturebooks*. U.K.: Thimble Press
- DUCHESNE, Robert (1997). Critical thinking, developmental learning, and adaptive flexibility in organizational leaders. *PAAC Journal of Lifelong Learning*, 6, 19-28.
- FLECKENSTEIN, Kristie (2002). Inviting imagery into our classrooms. K. S. Fleckenstein, L. T. Calendrillo ve D. A. Worley (Ed.) *Language and images in the reading-writing classroom* içinde (s. 3 - 26). Mahwah, New Jersey: Erlbaum.
- FRAENKEL, Jack, & WALLEN, Norman (2000). *How to design and evaluate research in education*. Boston: McGraw-Hill.
- KIEFER, Barbara (1993). Children’s responses to picture books: A developmental perspective. K. Holland (Ed.) *Journeying: Children responding to literature* içinde (s. 267-283). London: Heinemann.
- KIEFER, Barbara (1995). *The potential of picturebooks: From visual literacy to aesthetic understanding*. Englewood Cliffs, NJ: Merrill.
- KITAMURA, Satoshi (1987). *Lily takes a walk*. New York: Dutton.
- Van KRAAYENOORD, Christina & PARIS, Scott (1996). Story construction from a picturebook: An assesment activity for young learners. *Early Childhood Research Quarterly*, 11, 41-61.
- KRESS, Gunther & VAN LEEUWEN, Theo (1996) *Reading images: The grammar of visual design*. London: Routledge.
- LEWIS, David (2001) *Reading contemporary picturebooks*. London: RoutledgeFalmer.
- NIKOLAJEVA, Maria & SCOTT, Carole (2000) The dynamics of picturebook communication. *Children’s Literature in Education*, 31, pp. 225–239.
- PANTALEO, Sylvia (2008). *Exploring student response to contemporary picturebooks*. Toronto: University of Toronto Press.
- PEARSON, David (1993). Teaching and learning reading: A research perspective. *Language Arts*, 70, 502 - 511.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/4 Winter 2015

- ROGOFF, Barbara (1990). *Apprenticeship in thinking*. New York: Oxford University Press.
- SEVER, Sedat (2008). *Çocuk ve Edebiyat* (4. Baskı). İzmir: TÜDEM
- ŞAHİN, Güliz (2014). “Okulöncesi Dönem Çocuk Kitaplarında Görsel Bir Uyarın Olarak Resim / Pictures as Visual Stimulus in Preschool Children’s Books”, *TURKISH STUDIES - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, Volume 9/3, Winter 2014, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6507>, p. 1309-1324.
- WALSH, Maureen (2003). ‘Reading’ pictures: What do they reveal? Young children's reading of visual texts. *Reading*, 37(3), 123 - 130.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

- KOÇ, K., YILDIZ, S., COŞKUN, R., Çocuklar Resimli Çocuk Kitaplarındaki Resimleri Nasıl Yorumluyor? Behiç Ak’ın “Uyurgezer Fil” Kitabı ile Yapılan Görsel Okuma Üzerine Bir Araştırma, *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 10/4 Winter 2015, p. 687-706, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7747>, ANKARA-TURKEY